ECLI:LV:AT:2018:0925.C27168514.6.S

Lieta Nr. C27168514
SKC-268/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2018.gada 25.septembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents Normunds Salenieks,
tiesnese Ināra Garda,
tiesnese Ļubova Kušnire

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar atbildētājas /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 8.novembra spriedumu SIA „BaltEst" prasībā pret /pers. B/ par apsaimniekošanas un komunālo maksājumu parāda un līgumsoda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „BaltEst" 2014.gada 7.augustā cēlusi prasību, vēlāk to papildinot, Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā pret /pers. B/ par apsaimniekošanas un komunālo maksājumu parāda, kā arī līgumsoda piedziņu.

[1.1] Saskaņā ar 2009.gada 2.septembra pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgumu, SIA „BaltEst" apņēmies pārvaldīt un apsaimniekot daudzdzīvokļu māju /adrese/.

Atbildētājai/pers. B/ pieder dzīvokļa īpašums Nr. /numurs A/ un nedzīvojamā telpa Nr. /numurs B/prasītāja apsaimniekotajā īpašumā /adrese/. Īpašuma tiesības reģistrētas zemesgrāmatā. Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgums ar dzīvokļa īpašnieci nav noslēgts.

[1.2] Atbilstoši Dzīvokļu īpašuma likuma 10.pantam dzīvokļa īpašnieka pienākums ir segt dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumus un norēķināties par saņemtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa lietošanu, kā arī atbilstoši šā likuma 13.pantam segt uz dzīvokļu īpašnieku kopības lēmuma pamata noteiktos izdevumus obligāti veicamo dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbību veikšanai, un noteikto atlīdzību pārvaldniekam par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu.

Kopš 2012.gada marta atbildētāja nav apmaksājusi prasītāja sagatavotos rēķinus par pārvaldīšanas, apsaimniekošanas un komunālajiem pakalpojumiem. Parāda apmērs ticis norādīts ikmēneša rēķinos, kā arī atbildētāja brīdināta gan mutiski, gan rakstiski.

Prasītājs 2013.gada 16.augustā nosūtījis atbildētājai brīdinājumu par parāda 5849,65 LVL samaksu. Kopš šī brīdinājuma nosūtīšanas līdz prasības celšanai atbildētāja ir veikusi divus maksājumus – 2013.gada novembrī 181,50 LVL un 2014.gada janvārī 594,50 EUR.

[1.3] Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta otrā daļa noteic, ka noslēgtais pārvaldīšanas līgums ir saistošs ikvienam dzīvokļa īpašniekam. No minētā izriet, ka, lai gan atbildētāja nav parakstījusi pārvaldīšanas līgumu, tai ir saistošs līguma 14.punkts, kas paredz līgumsodu par savlaicīgi neapmaksātu rēķinu – 0,25 % no parāda summas par katru kavējuma dienu.

[1.4] Pamatojoties uz Civillikuma 1652., 1716., 1717., 1720. un 1828.pantu, Civilprocesa likuma 27.panta otro daļu, Dzīvokļa īpašuma likuma 10. un 13.pantu, kā arī Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta otro daļu, prasībā lūgts par laika posmu no 2012.gada 1.marta līdz 2015.gada 28.februārim piedzīt no atbildētājas apsaimniekošanas un komunālo pakalpojumu parādu 12 009,02 EUR, kā arī līgumsodu 6313,28 EUR.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 8.maija spriedumu prasība apmierināta, piedzenot no atbildētājas prasītājas labā parādu 12 590,53 EUR par apsaimniekošanas un komunālajiem pakalpojumiem par laika posmu no 2012.gada 1.marta līdz 2015.gada 14.aprīlim, kā arī līgumsodu 6786,38 EUR par laika posmu no 2012.gada 1.marta līdz 2015.gada 31.martam.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētājas /pers. B/ iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2016.gada 8.novembra spriedumu prasību apmierinājusi daļēji, piedzenot no atbildētājas SIA „BaltEst" labā parādu par apsaimniekošanas un komunālajiem pakalpojumiem 12 590,53 EUR, kā arī līgumsodu 1259,05 EUR laika periodā no 2012.gada 1.marta līdz 2015.gada 14.aprīlim. Noteiktas SIA „BaltEst" tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos procentus - 6 % no parāda pamatsummas.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Atbildētājas pienākums maksāt līgumsodu par kavētiem maksājumiem izriet no 2009.gada 2.septembra daudzdzīvokļu mājas /adrese/ Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līguma, kura 14.punktā pielīgts, ka par savlaicīgi neapmaksātu rēķinu īpašnieks maksā līgumsodu 0,25 % apmērā no neapmaksātās parāda summas par katru kavēto dienu.

Lai gan atbildētāja minēto līgumu nav parakstījusi, tas viņai ir saistošs atbilstoši Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta otrajai daļai.

[3.2] Izvērtējot līgumsoda apmēra atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 4.punktam, tiesa atzīst, ka līgumsods 6786,38 EUR apmērā, kas aprēķināts par trīs gadiem, ir samērīgs un taisnīgs pret parāda pamatsummu 12 590,53 EUR.

Tomēr konkrētajā gadījumā, ņemot vērā atbildētājas veselības stāvokli, tiesa nolēmusi samazināt līgumsodu, nosakot to 1259,05 EUR apmērā. Tādējādi atbildētājas kā patērētājas tiesības ir ievērotas, jo līgumsoda apmērs pat nesasniedz likumisko procentu apmēru par attiecīgo periodu.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu atbildētāja /pers. B/ iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Ar Augstākās tiesas 2017.gada 7.decembra rīcības sēdes lēmumu nolemts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar atbildētājas /pers. B/ kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu daļā, ar kuru no atbildētājas prasītājas labā piedzīts līgumsods 1259,05 EUR par laika periodu no 2012.gada 1.marta līdz 2015.gada 14.aprīlim. Par apelācijas instances tiesas spriedumu pārējā daļā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību, tādējādi spriedums šajā daļā stājies likumīgā spēkā.

[5] Kasācijas sūdzībā par spriedumu daļā, kurā ierosināta kasācijas tiesvedība, norādīts šāds pamatojums.

[5.1] Apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu, kas paredz, ka piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru. Spriedumā tiesa atzinusi, ka atbilstoši Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta otrajai daļai, /pers. B/ ir saistošs Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgums, tostarp punkts, kas paredz līgumsodu 0,25 % apmērā par katru kavējuma dienu.

Vairākās lietās Augstākās tiesas Senāts ir norādījis, ka uz dzīvokļa īpašnieku, kurš nav noslēdzis apsaimniekošanas līgumu ar ēkas apsaimniekotāju – dzīvokļu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību un nav arī šīs sabiedrības biedrs, nav attiecināmas sankcijas, kuras par sabiedrības lēmumu nepildīšanu uzņēmušies tās biedri vai citi dzīvokļu īpašnieki (*Sk. Augstākās tiesas Senāta 2010.gada 24.novembra spriedums lietā SKC-245/2010 C29279407, Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 6.decembra spriedums lietā Nr. 457/2013 C20345511*).

[5.2] Civillietu tiesas kolēģija samazinājusi prasītājas aprēķināto līgumsodu, pamatojot to ar atbildētājas slikto veselības stāvokli. Norādot šādu sensitīvu informāciju spriedumā tiesa ir diskriminējusi un pazemojusi atbildētāju, turklāt pārkāpjot Pacientu tiesību likuma 10.panta otrajā daļā noteikto, proti, ka informāciju par pacientu drīkst izpaust tikai ar viņa rakstveida piekrišanu, izņemot likumā noteiktos gadījumus.

[6] Atbildētāja/pers. B/ 2018.gada 13.septembrī iesniegusi Augstākajā tiesā lūgumu atlikt sprieduma pieņemšanu lietā. Lūgums pamatots ar apstākli, ka Rīgas apgabaltiesā ir iesniegts pieteikums par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Motīvu daļa

[7] Iepazīstoties ar atbildētājas lūgumu par sprieduma pieņemšanas atlikšanu, Augstākā tiesa atzīst, ka tā apmierināšanai nav pamata, jo Civilprocesa likuma desmitā sadaļa, kas regulē tiesvedību kasācijas instancē, neparedz lietas dalībniekiem šādas tiesības. Līdz ar to atbildētājas 2018.gada 13.septembra lūgums tiek atstāts bez ievērības.

[8] Pārbaudījusi sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā, Augstākā tiesa atzīst, ka spriedums ir atceļams daļā, ar kuru apelācijas instances tiesa apmierinājusi prasību par līgumsoda piedziņu un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[9] Lietā nav strīda, ka 2009.gada 2.septembrī starp SIA „BaltEst" un daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas /adrese/, dzīvokļu īpašniekiem ir noslēgts Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgums, ar kuru SIA „BaltEst" apņēmusies pārvaldīt un apsaimniekot minēto īpašumu. Tāpat nav strīda, ka atbildētāja ir dzīvokļa un nedzīvojamās telpas īpašniece, kura minēto Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgumu nav noslēgusi.

Civillietu tiesas kolēģija daļēji apmierinājusi SIA „BaltEst" prasību, piedzenot no atbildētājas parādu par apsaimniekošanas un komunālajiem pakalpojumiem, kā arī līgumsodu par laika periodu no 2012.gada 1.marta līdz 2015.gada 14.aprīlim. Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta rīcības sēdes lēmumu spriedums daļā par pamatparāda piedziņu ir stājies likumīgā spēkā un kasācijas instancē ir apsverams jautājums par līgumsoda piedziņas pamatotību.

[10] Līgumsoda piedziņu apelācijas instances tiesa ir pamatojusi ar 2009.gada 2.septembra Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgumu, kura 14.punkts cita starpā paredz, ka par savlaicīgi nepamaksātu rēķinu īpašnieks maksā līgumsodu 0,25 % apmērā no neapmaksātās summas par katru kavējuma dienu. Spriedumā tiesa norādījusi, ka atbilstoši Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta otrajai daļai noslēgtais pārvaldīšanas līgums ir saistošs ikvienam dzīvokļa īpašniekam, tādējādi atbildētājai ir jāmaksā līgumsods par savlaicīgi neapmaksātiem rēķiniem arī tad, ja viņa nav noslēgusi līgumu.

[11] Civillikuma 1716.pantā noteikts, ka līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību neizpildi vispār, nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā). Minētā panta definīcija paredz, ka līgumsods ir konkrētā saistības dalībnieka labprātīgi uzņemts pienākums ciest pametumu. Konkrētajā gadījumā dzīvokļa īpašniece nav parakstījusi Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas līgumu, tādējādi uz viņu nav attiecināmas sankcijas, kuras ar līgumu uzņēmušies dzīvokļu īpašnieki, kuri to parakstījuši.

Neapšaubāmi no Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.panta otrās daļas izriet, ka šis līgums ir atbildētājai saistošs un to pamatoti spriedumā norādījusi arī apelācijas instances tiesa, taču minētā panta mērķis ir uzlikt par pienākumu dzīvokļu īpašniekiem veikt mājas obligātās pārvaldīšanas darbības – vai nu pašiem, vai pēc savas izvēles uzdodot tās veikt pārvaldniekam. Līdz ar to gadījumā, ja dzīvokļa īpašnieks nepiekrīt noslēgt līgumu ar pārvaldnieku, kuru izvēlējusies dzīvokļu īpašnieku kopība, tad šis līgums viņam tāpat ir saistošs. Tiesiskās attiecības starp pārvaldnieku un dzīvokļa īpašnieku šādā gadījumā rodas uz Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma pamata.

Tā kā Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likums neparedz ne līgumsodu, ne citas soda sankcijas par savlaicīgi neapmaksātiem rēķiniem, tad tā aprēķināšanai nav tiesiska pamata.

„Pārvaldīšanas un apsaimniekošanas izdevumu jēdziens nav tulkojams tik plaši, ka no tā varētu secināt dzīvokļu īpašnieku kopības tiesības noteikt līgumsodu." (*Sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2013.gada 30.janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-965/2013, C20458511 7.punktu*).

[12] Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesas argumenti, uz kuru pamata apmierināta prasība par līgumsoda piedziņu, ir kļūdaini, jo, izdarot šādus secinājumus, tā nav pienācīgi izvērtējusi, tiesu praksi, kas izveidojusies jautājumā par līgumsoda aprēķināšanas pamatotību gadījumos, kad starp pusēm nepastāv līgumiskās attiecības un tiesiskās attiecības pastāv uz likuma pamata.

Augstākā tiesa vairākkārtīgi ir analizējusi Civillikuma 1716.pantu kopsakarā ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 10.pantu, kā rezultātā šajā jautājumā ir nostabilizējusies judikatūra (*Piem. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2010.gada 27.maija spriedums lietā Nr. SKC-151/2010, C29196507, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2010.gada 24.novembra spriedums lietā Nr. SKC-245/2010, C29279407, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2013.gada 30.janvāra spriedums lietā Nr. SKC?965/2013, C20458511, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2013.gada 6.decembra spriedums lietā Nr. KC-457/2013, C20345511, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 15.novembra spriedums lietā SKC-8/2016, C17117212*).

Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa uzliek tiesai pienākumu ievērot judikatūru, un šis pienākums ir būtisks elements pamattiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanā (*Sk. Satversmes 92.pantu)*. Konkrētajā gadījumā šis pārkāpums ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas daļā par līgumsoda piedziņu.

[13] Tā kā tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana atkarīga no tiesas apmierināto prasījumu apmēra, vienlaicīgi atceļams arī spriedums daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Augstākā tiesa

n o s p r i e d a

Atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 8.novembra spriedumu daļā par līgumsoda un tiesāšanās izdevumu piedziņu, nododot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis N. Salenieks

Tiesnese I. Garda

Tiesnese Ļ. Kušnire